

Samenvatting van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2017

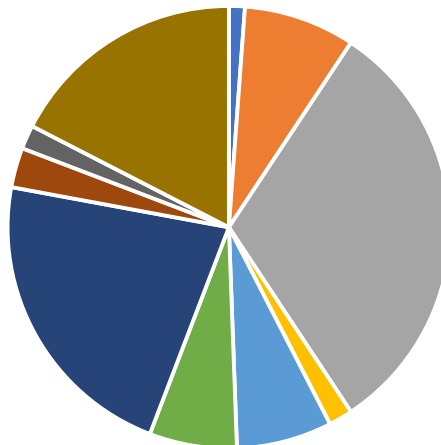
Op 21 maart 2018 wordt in Nederland een raadgevend referendum gehouden. Dit gaat over de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2017 (Wiv 2017). Deze wet bepaalt de taken en bevoegdheden van de Nederlandse inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Ook staat erin welke voorwaarden

er gelden voor de inzet van deze bevoegdheden, en hoe het toezicht daarop geregeld is. De wet geldt zowel voor de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) als voor de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD).

Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2017

De Wiv 2017 bestaat uit 10 hoofdstukken met in totaal 172 artikelen. Het langste hoofdstuk is hoofdstuk 3, over de verwerking van gegevens. Daarnaast worden het toezicht en de klachtenbehandeling uitgebreid beschreven in hoofdstuk 7.

Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2017

- 1. Algemene bepalingen
- 2. Diensten en coördinatie tussen de diensten
- 3. Verwerking van gegevens
- 4. Overige bijzondere bevoegdheden van de diensten
- 5. Kennismaking van door/tbv de diensten verwerkte gegevens
- 6. Samenwerking tussen inlichtingen- en veiligheidsdiensten en met andere instanties
- 7. Toezicht, klachtenbehandeling en behandeling meldingen inzake vermoedens van misstanden
- 8. Geheimhouding
- 9. Bonaire, Sint Eustatius en Saba
- 10. Straf-, overgangs- en slotbepalingen

Samenvatting van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2017

Samenvatting per hoofdstuk

Op de volgende pagina's vindt u een samenvatting van alle hoofdstukken van de Wiv 2017:

Hoofdstuk 1: Algemene bepalingen (artikel 1 en 2)	2
Hoofdstuk 2: De diensten en de coördinatie tussen de diensten (artikel 3 t/m 16)	3
Hoofdstuk 3: De verwerking van gegevens (artikel 17 t/m 70)	4
Hoofdstuk 4: Overige bijzondere bevoegdheden van de diensten (artikel 71 t/m 73)	8
Hoofdstuk 5: Kennisneming van door of ten behoeve van de diensten verwerkte gegevens (artikel 74 t/m 85)	9
Hoofdstuk 6: Samenwerking tussen inlichtingen- en veiligheidsdiensten en met andere instanties (artikel 86 t/m 96)	10
Hoofdstuk 7: Toezicht, klachtenbehandeling en de behandeling van meldingen inzake vermoedens van misstanden (artikel 97 t/m 134)	11
Hoofdstuk 8: Geheimhouding (artikel 135 t/m 139)	12
Hoofdstuk 9: Bonaire, Sint Eustatius en Saba (artikel 140 t/m 142)	13
Hoofdstuk 10: Straf-, overgangs- en slotbepalingen (artikel 143 t/m 172)	13

Wilt u liever de complete wettekst lezen?

Ga dan naar Overheid.nl:

<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2017-317.html>.

Over deze informatie

De Referendumcommissie informeert u in deze samenvatting over de inhoud van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2017 (Wiv 2017). Daarvoor baseert de commissie zich op de wet zelf. De teksten op deze pagina's zijn daar korte, eenvoudige weergaven van. De verwijzingen naar artikelen uit de wet zijn bedoeld om de breedte van de wet te illustreren; de teksten geven geen volledige weergave van deze artikelen.

Waar 'diensten' staat, worden bedoeld: de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) en de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD). Waar 'de betrokken minister' staat wordt de minister bedoeld die voor de betreffende dienst verantwoordelijk is. Voor de AIVD is dat de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, voor de MIVD de minister van Defensie en voor de coördinatie van het werk van beide diensten de minister-president.

Hoofdstuk 1: Algemene bepalingen

In hoofdstuk 1 van de Wiv 2017 wordt gedefinieerd wat er in deze wet onder bepaalde termen wordt verstaan. Een veelgebruikte term is 'gegevensverwerking' of 'verwerking van gegevens'. Hieronder verstaat de Wiv:

- het verzamelen, vastleggen, ordenen, bewaren, bijwerken en wijzigen van gegevens;
- het opvragen, raadplegen, gebruiken en ter beschikking stellen van gegevens;
- het verspreiden, samenbrengen en met elkaar in verband brengen van gegevens;
- het afschermen, uitwissen of vernietigen van gegevens;
- alle andere handelingen waarbij er iets met gegevens gebeurt.

Het gaat hier zowel om gegevens over personen als om andere gegevens (artikel 1).

Meer informatie

Lees de officiële wettekst van artikel 1 t/m 2 van de Wiv 2017 op Overheid.nl: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2017-317.html#d17e72>.

Samenvatting van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2017

Hoofdstuk 2: De diensten en de coördinatie tussen de diensten

Hoofdstuk 2 van de Wiv 2017 gaat over de taken van de AIVD en de MIVD, en de coördinatie tussen deze diensten. Ook beschrijft dit hoofdstuk hoe bepaald wordt welke onderzoeken de diensten uitvoeren. Daarnaast bevat dit hoofdstuk enkele bepalingen over de verslaglegging van het werk van de diensten en over de beveiliging van de medewerkers.

De taken van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (artikel 8 en 9)

De taken van de AIVD zijn:

- a. Het onderzoeken van organisaties en personen die door hun doelen of activiteiten aanleiding geven voor een ernstig vermoeden dat zij een gevaar vormen voor de democratische rechtsorde, voor de veiligheid of voor andere belangen van de staat.
- b. Het doen van veiligheidsonderzoeken naar kandidaten voor vertrouwensfuncties.
- c. Het bevorderen van maatregelen die zich onder meer richten op de beveiliging van onderdelen van de overheid en het bedrijfsleven die van vitaal belang zijn voor het maatschappelijk leven.
- d. Het doen van onderzoek naar andere landen.
- e. Het opstellen van dreigings- en risicoanalyses voor de beveiliging van specifieke personen, objecten en diensten.
- f. Het onder voorwaarden verstrekken van gegevens die bij de dienst bekend zijn over een bepaalde persoon of instantie.

De taken van de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (artikel 10 en 11)

De taken van de MIVD zijn:

- a. Het doen van onderzoek naar:
  - de strijdkrachten van andere landen met als doel om de eigen krijgsmacht beter te kunnen inrichten en benutten;
  - factoren die van invloed (kunnen) zijn op de handhaving en bevordering van de internationale rechtsorde, voor zover de krijgsmacht daarbij betrokken is of kan worden.
- b. Het doen van veiligheidsonderzoeken naar kandidaten voor vertrouwensfuncties bij Defensie.
- c. Het onderzoeken van mogelijke maatregelen:
  - om activiteiten te voorkomen die bedoeld zijn om de veiligheid of de paraatheid van de krijgsmacht te schaden;
  - om een juist verloop te bevorderen van de mobilisatie van strijdkrachten;
  - om een ongestoorde voorbereiding en inzet van de krijgsmacht te realiseren voor de handhaving of bevordering van de internationale rechtsorde.

- d. Het bevorderen van maatregelen om de veiligheid en de paraatheid van de krijgsmacht te beschermen.
- e. Het doen van onderzoek naar andere landen, gericht op onderwerpen met militaire relevantie.
- f. Het opstellen van dreigingsanalyses voor de beveiliging van specifieke personen, objecten en diensten die van militair belang zijn.
- g. Het onder voorwaarden verstrekken van gegevens die bij de dienst bekend zijn over een bepaalde persoon of instantie van militair belang.

De coördinatie van het werk van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten (artikel 3 t/m 7)

De inlichtingen- en veiligheidsdiensten vallen onder de verantwoordelijkheid van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (voor de AIVD), de minister van Defensie (voor de MIVD) en de minister-president (voor de coördinatie van het werk van beide diensten). Deze ministers bepalen welke onderzoeken de diensten uitvoeren. Daarbij werken ze samen met een coördinator en met de Commissie Veiligheids- en Inlichtingendiensten Nederland (CVIN). Hierover bepaalt de wet onder meer het volgende:

- De coördinator heeft tot taak om het overleg tussen de betrokken ministers voor te bereiden en het werk van de diensten te coördineren. Ook is hij voorzitter van de CVIN en houdt hij de ministers op de hoogte van belangrijke zaken (artikel 4). De taak van de coördinator wordt in de praktijk vervuld door de secretaris-generaal van het ministerie van Algemene Zaken.
- De CVIN bestaat uit vertegenwoordigers van de ministeries van Algemene Zaken, Binnenlandse Zaken, Defensie, Buitenlandse Zaken, en Justitie en Veiligheid. De commissie heeft tot taak om de inlichtingenbehoefte van de ministers in kaart te brengen, gerelateerd aan de taken van de diensten. De commissie weegt en prioriteert deze behoefte en stelt op basis daarvan een voorstel op voor de zogenoemde 'geïntegreerde aanwijzing'. De geïntegreerde aanwijzing is een plan voor 4 jaar, waarin staat welke onderzoeken de diensten gaan doen en welke prioriteiten ze daarbij stellen (artikel 5).
- De minister-president en de ministers van Binnenlandse Zaken en Defensie stellen de geïntegreerde aanwijzing vast. Dit doen ze voor beide diensten gezamenlijk. Jaarlijks checken ze of de aanwijzing moet worden aangepast. Ze mogen de geïntegreerde aanwijzing alleen vaststellen of aanpassen als er overleg is geweest met de ministers van Buitenlandse Zaken en van Justitie en Veiligheid (artikel 6).

Samenvatting van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2017

Verslaglegging over het werk van de diensten (artikel 12)

De betrokken ministers moeten jaarlijks aan de Eerste en Tweede Kamer verslag uitbrengen over het werk dat de inlichtingendiensten hebben verricht. Voor dit verslag geldt onder meer het volgende:

- Het verslag moet een volledig overzicht bevatten van de aandachtsgebieden in het afgelopen en het lopende jaar.
- Het verslag mag geen gegevens vermelden die zicht geven op ingezette middelen in concrete zaken, op geheime bronnen of op het actuele kennisniveau van de diensten. De minister kan deze gegevens eventueel wel vertrouwelijk aan de Eerste en/of Tweede Kamer doorgeven. In de praktijk betekent dit dat de minister de Commissie Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (CIVD) van de Tweede Kamer op de hoogte stelt. In het publieke debat wordt deze commissie ook wel de 'commissie-Stiekem' genoemd.

Bijzondere bepalingen over medewerkers van de AIVD of de MIVD (artikel 13 t/m 15)

Functionarissen die bij of voor de AIVD of de MIVD werken, doen soms risicovol werk. Hierover bepaalt de wet onder meer het volgende:

- De functionarissen zijn niet bevoegd om strafbare feiten op te sporen (artikel 13).
- De functionarissen mogen niet reizen naar of verblijven in risicolanden, behalve als dit voor hun functie nodig is (artikel 14).
- De hoofden van de diensten dragen zorg voor de beveiliging van hun ambtenaren. In dat kader kunnen zij toestaan dat een ambtenaar een andere identiteit of hoedanigheid gebruikt bij de uitoefening van zijn taken (artikel 15).

Meer informatie

Lees de officiële wettekst van artikel 3 t/m 16 van de Wiv 2017 op Overheid.nl: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2017-317.html#d17e178>.

Hoofdstuk 3: De verwerking van gegevens

Hoofdstuk 3 van de Wiv 2017 gaat over de kernactiviteit van de AIVD en de MIVD, namelijk de verwerking van gegevens (zie ook hoofdstuk 1). De diensten verwerken onder meer gegevens over personen die een mogelijke dreiging vormen voor de staatsveiligheid. Ook verwerken ze gegevens over bijvoorbeeld cyberaanvallen of de situatie in een militair missiegebied. In dit hoofdstuk ligt de nadruk op het verzamelen van deze gegevens en de middelen die de diensten daarvoor mogen inzetten. Daarnaast gaat dit hoofdstuk in op het verstrekken van deze gegevens aan andere organisaties en buitenlandse veiligheidsdiensten.

Algemene eisen waaraan de diensten moeten voldoen (artikel 17 t/m 24)

Als de inlichtingen- en veiligheidsdiensten (AIVD en MIVD) gegevens verzamelen en verwerken, moeten ze aan een aantal algemene eisen voldoen. Enkele eisen zijn:

- De diensten mogen alleen gegevens verzamelen en verwerken voor een bepaald doel. Ze moeten dit op een behoorlijke en zorgvuldige manier doen, in overeenstemming met de wet. En ze moeten bij de verzamelde gegevens aangeven hoe betrouwbaar die zijn en uit welke bron ze komen (artikel 18).
- De diensten mogen alleen gegevens van een persoon verwerken als die persoon behoort tot een categorie die is genoemd in artikel 19.¹ Daarbij gaat het bijvoorbeeld om personen van wie een ernstig vermoeden bestaat dat ze een gevaar vormen voor de democratische rechtsorde of de staatsveiligheid. Behoort een persoon niet tot een van de categorieën in artikel 19, dan mogen de diensten alleen gegevens over hem verwerken als die onlosmakelijk deel uitmaken van een gegevensbestand dat de diensten met toestemming hebben verworven (artikel 19).
- De diensten verwerken geen gegevens van personen op basis van hun godsdienst, ras, vakbondslidmaatschap, gezondheid of seksuele leven, tenzij dat voor de verwerking van andere gegevens onvermijdelijk is (artikel 19).
- De diensten moeten gegevens vernietigen zodra die geen betekenis (meer) hebben voor het doel waarvoor ze zijn verwerkt. Blijken gegevens niet te kloppen, dan moeten de diensten ze corrigeren (artikel 20).

Middelen (bevoegdheden) die de diensten mogen inzetten (artikel 25 en 39 t/m 58)

Om gegevens te verzamelen, kunnen de AIVD en de MIVD verschillende middelen inzetten. Deze middelen worden bevoegdheden genoemd. Er zijn algemene en bijzondere bevoegdheden. Hieronder volgt een beschrijving van die bevoegdheden en van de voorwaarden die gelden voor de inzet ervan.

Algemene bevoegdheden (artikel 25)

De diensten zijn bevoegd om informatie te verzamelen:

- uit informatiebronnen die voor iedereen toegankelijk zijn, bijvoorbeeld websites en sociale media;
- uit informatiebronnen waar de diensten toegang toe hebben gekregen, zoals gegevensbestanden van de politie;
- door informatie te delen met buitenlandse inlichtingen- en veiligheidsdiensten waarmee een samenwerkingsrelatie bestaat en met andere instanties;
- door informatie te vragen aan bestuursorganen, ambtenaren en ieder ander die mogelijk relevante gegevens heeft. De betreffende instanties of personen zijn niet verplicht om de

¹ Zie hiervoor de wettekst op Overheid.nl: <http://bit.ly/2qoNGQg>.

Samenvatting van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2017

gevraagde informatie te delen. Doen ze dit wel, dan kunnen ze de diensten desgewenst rechtstreeks online toegang geven tot gegevensbestanden (artikel 25 en 39). Overigens zijn communicatieaanbieders als KPN, Skype of Facebook wel verplicht om de gevraagde informatie aan de diensten te verstrekken (artikel 51 t/m 56).

Voor de inzet van deze bevoegdheden hoeven de diensten geen aparte toestemming te vragen, behalve als het gaat om de medewerking van communicatieaanbieders.

Bijzondere bevoegdheden (artikel 40 t/m 58)

Om informatie te verzamelen, kunnen de diensten ook bijzondere bevoegdheden inzetten. Daarvoor moeten ze eerst toestemming vragen; hieronder wordt per bevoegdheid aangegeven bij wie ze daarvoor moeten zijn. De toestemming wordt voor maximaal 3 maanden verleend (artikel 29). Is toestemming van de minister nodig, dan moet die toestemming getoetst worden door de Toetsingscommissie Inzet Bevoegdheden (TIB). Daarover leest u later meer.

De bijzondere bevoegdheden zijn:

- 1. Observeren en volgen van personen en zaken.** Als het nodig is, mag dit met gebruik van technische hulpmiddelen, zoals camera's, drones of gps-apparatuur (artikel 40).

toestemming vereist van de minister of namens hem het hoofd van de dienst

- 2. Inzet van agenten.** Daarbij gaat het om personen die onder verantwoordelijkheid en instructie van de AIVD of de MIVD – eventueel met een andere identiteit – gericht gegevens verzamelen over personen en organisaties (artikel 41).

toestemming vereist van de minister of namens hem het hoofd van de dienst

- 3. Doorzoeken van woningen, koffers en andere besloten plaatsen en voorwerpen.** Als het nodig is, mag dit met gebruik van technische hulpmiddelen, zoals röntgenapparatuur (artikel 42).

toestemming vereist van de minister of namens hem het hoofd van de dienst; bij woningen is toestemming vereist van de minister en de TIB

- 4. Doen van DNA-onderzoek.** Dit houdt in dat de diensten een DNA-profiel kunnen maken op basis van celmateriaal dat zij op een voorwerp hebben aangetroffen. Dit mogen zij alleen doen om de identiteit van een persoon vast te stellen of te controleren. Zij moeten dit profiel maken binnen 3 maanden

nadat zij het celmateriaal hebben verkregen. Daarna moeten de diensten het celmateriaal binnen 3 maanden vernietigen. Het DNA-profiel zelf (een soort cijfercode) mogen zij maximaal 5 jaar bewaren. Alleen met toestemming van de minister mag deze termijn steeds met 5 jaar worden verlengd (artikel 43).

toestemming vereist van de minister en de TIB

- 5. Openen van brieven en andere geadresseerde zendingen,** zonder medeweten van de afzender of de geadresseerde (artikel 44).

toestemming vereist van de Rechtbank Den Haag

- 6. Hacken ofwel het gericht binnendringen in computers, smartphones, servers** en andere apparaten en netwerken ('geautomatiseerde werken'). De diensten mogen hiervoor elke beveiliging doorbreken, valse identiteiten gebruiken en malware installeren. Ook mogen ze in een computer technische voorzieningen installeren om bijvoorbeeld een ruimte te observeren, of om gesprekken op te nemen. Lukt het niet om toegang tot een apparaat te krijgen, dan kunnen de diensten dit proberen via een apparaat of systeem van een andere persoon of organisatie, bijvoorbeeld een provider (artikel 45).

toestemming vereist van de minister en de TIB

- 7. Gericht onderscheppen van telecommunicatie,** zoals telefoongesprekken, e-mail- en appverkeer. 'Gericht' betekent dat het moet gaan om communicatie van en naar specifieke personen, organisaties of nummers, zoals telefoonnummers en user-ID's. Het maakt niet uit of deze communicatie door de lucht of via kabels verloopt. Is de communicatie versleuteld, dan mogen de diensten deze ontsleutelen (artikel 47).

toestemming vereist van de minister en de TIB

- 8. Onderzoeksopdrachtgericht onderscheppen van telecommunicatie,** zoals telefoongesprekken, e-mail- en appverkeer. 'Onderzoeksopdrachtgericht' houdt in dat de inlichtingen- en veiligheidsdiensten gedurende 1 jaar een brede stroom van telecommunicatie mogen onderscheppen, waarvoor vooraf een duidelijke onderzoeksopdracht is geformuleerd. De te onderscheppen communicatie hoeft niet gekoppeld te zijn aan een bepaalde persoon of organisatie. Ook maakt het niet uit of deze communicatie door de lucht of via kabels verloopt. Is de communicatie versleuteld, dan mogen de diensten deze ontsleutelen (artikel 48 t/m 50).

toestemming vereist van de minister en de TIB

Samenvatting van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2017

9. Vragen van medewerking aan telecomaانبieders. Het gaat hier om medewerking die nodig is om de juiste telecommunicatie te kunnen onderscheppen. De aanbieders zijn verplicht om deze medewerking te verlenen (artikel 51 t/m 53).

toestemming vereist van de minister en de TIB

10. Opvragen van opgeslagen telecommunicatie van een bepaalde persoon in een bepaalde periode. Het gaat hier bijvoorbeeld om e-mails, WhatsApp- of voicemailberichten die door telecomaانبieders of dataopslagdiensten, bijvoorbeeld ergens in the cloud, zijn opgeslagen. De aanbieders en opslagdiensten zijn verplicht om de gevraagde communicatie te leveren (artikel 54).

toestemming vereist van de minister en de TIB

11. Opvragen van gegevens over het communicatieverkeer van een persoon voor, op of na het tijdstip van het verzoek. Het gaat hier niet om gegevens over de inhoud van de communicatie, maar om metadata, bijvoorbeeld de tijdstippen waarop die persoon gebeld of geappt heeft en de locatie waar hij zich toen bevond. De aanbieders zijn verplicht om deze gegevens direct te verstrekken (artikel 55).

toestemming vereist van de minister en de TIB

12. Opvragen van de contactgegevens van een gebruiker van een communicatiedienst. De inlichtingendiensten kunnen hierom vragen als ze bijvoorbeeld de communicatie van een persoon willen aftappen, maar niet weten wat de naam en het telefoonnummer van die persoon zijn. Als de aanbieders deze gegevens niet hebben, moeten zij deze achterhalen (artikel 56).

toestemming vereist van het hoofd van de dienst of diens vervanger

13. Vragen van medewerking om telecommunicatie te ontsleutelen. Het gaat hier om de medewerking van experts bij het ontsleutelen van versleutelde telecommunicatie die de inlichtingendiensten (gericht of onderzoekopdrachtgericht) hebben onderschept. De experts zijn verplicht om deze medewerking te verlenen (artikel 57).

toestemming vereist van de minister en de TIB

14. Plaatsen van apparatuur in ruimtes zoals woningen, zonder toestemming van de bewoner, huurder of eigenaar van de ruimte. De inlichtingen- en veiligheidsdiensten mogen deze apparatuur heimelijk plaatsen om bijvoorbeeld af te kunnen luisteren, een computer te hacken of een persoon te observeren (artikel 58).

toestemming vereist van de minister of namens hem het hoofd van de dienst

Algemene voorwaarden voor het gebruik van deze bevoegdheden (artikel 26 t/m 31)

De AIVD en de MIVD mogen de bovengenoemde bevoegdheden alleen inzetten onder bepaalde voorwaarden. Voor zowel de algemene als de bijzondere bevoegdheden gelden de volgende voorwaarden (ook wel het ‘afwegingskader’ genoemd):

- De diensten moeten altijd kiezen voor de bevoegdheid die de betrokken personen zo min mogelijk nadeel oplevert. Daarbij moeten ze een afweging maken tussen de omstandigheden (bijvoorbeeld de ernst van een dreiging), de beschikbare middelen en de gevolgen daarvan. Dit wordt ook wel het **subsidiariteitsbeginsel** genoemd (artikel 26).
- De bevoegdheid die de dienst inzet moet in verhouding staan tot het doel dat ermee wordt beoogd. Is het nadeel van de inzet van die bevoegdheid voor een betrokken persoon onevenredig groot ten opzichte van het doel? Dan mag de dienst deze bevoegdheid niet inzetten. Dit wordt het **proportionaliteitsbeginsel** genoemd (artikel 26).
- De diensten moeten onmiddellijk stoppen met de inzet van de bevoegdheid zodra het beoogde doel is bereikt of zodra dit doel bereikt kan worden met een minder ingrijpend middel (artikel 26).

Voor de bijzondere bevoegdheden gelden daarnaast onder meer de volgende voorwaarden:

- De inlichtingen- en veiligheidsdiensten mogen hun bijzondere bevoegdheden alleen uitoefenen als dat nodig is voor de goede uitvoering van hun taken. Dit is het **noodzakelijkheidsvereiste**. Het gaat hierbij om de taken a en d uit artikel 8 en de taken a, c en e uit artikel 10 van de wet (artikel 28). Zie voor een beschrijving van deze taken de samenvatting van hoofdstuk 2 (pagina 3 van dit document).
- De diensten moeten de gegevens die zij verzameld hebben door de inzet van een bijzondere bevoegdheid zo spoedig mogelijk – maar uiterlijk binnen 1 jaar – op relevantie onderzoeken. Ze mogen deze gegevens daarna alleen bewaren als ze belangrijk zijn voor het onderzoek waarvoor ze verzameld zijn, of voor een ander lopend onderzoek. Zijn ze niet relevant, dan moeten ze onmiddellijk vernietigd worden (artikel 27). Zijn ze na 1 jaar nog niet onderzocht, dan moeten ze op dat moment vernietigd worden. Een uitzondering vormen gegevens die verkregen zijn door ‘onderzoekopdrachtgerichte interceptie’

Samenvatting van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2017

(zie punt 8). Hiervoor geldt een termijn van 3 jaar in plaats van 1 jaar (artikel 48).

- Als de inlichtingen- en veiligheidsdiensten een bijzondere bevoegdheid willen inzetten jegens een journalist of advocaat, moeten ze daarvoor toestemming vragen aan de Rechtbank Den Haag (artikel 30).

Extra controle door de Toetsingscommissie Inzet Bevoegdheden, TIB (artikel 32 t/m 37)

Als de minister toestemming heeft verleend voor de inzet van een bijzondere bevoegdheid, moet hij deze toestemming voorleggen aan de Toetsingscommissie Inzet Bevoegdheden (TIB). De TIB toetst dan of de toestemming rechtmatig is verleend. Zo niet, dan vervalt de toestemming. De TIB wordt alleen ingezet voor de bevoegdheden die de meeste inbreuk maken op de privacy van burgers. Voorbeelden zijn het doorzoeken van woningen, het verrichten van DNA-onderzoek en het onderscheppen van telecommunicatie (artikel 32).

Betrokken personen informeren over de inzet van enkele bijzondere bevoegdheden (artikel 59)

De betrokken ministers hebben een 'notificatieplicht' als de inlichtingen- en veiligheidsdiensten zonder medeweten van de betreffende persoon:

- brieven of pakjes hebben geopend die aan hem waren gericht (zie punt 5);
- gericht telecommunicatie van deze persoon hebben afgetapt (zie punt 7);
- de woning van deze persoon zijn binnengegaan (zie punt 14).

Deze notificatieplicht geldt alleen voor personen en niet voor organisaties. De plicht houdt in dat de betrokken ministers na 5 jaar moeten onderzoeken of de betreffende persoon geïnformeerd kan worden over het feit dat de diensten deze middelen bij hem hebben ingezet. Deze 5 jaar gaan in op het moment dat de diensten gestopt zijn met de inzet van de middelen ten aanzien van die persoon.

Als uit dit onderzoek blijkt dat de persoon geïnformeerd kan worden, moet de minister dat zo spoedig mogelijk doen. Blijkt dat informeren niet mogelijk is, dan moet hij dit melden aan de commissie van toezicht (CTIVD). Daarna moet de minister dit onderzoek elk jaar herhalen. Informeren hoeft niet als daardoor zwaarwegende belangen worden geschaad van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten, van collega-diensten of van andere landen.

De verwerking van gegevens door geautomatiseerde data-analyses (artikel 60)

Voor het onderzoeken van grote gegevensbestanden (*big data*) kunnen de inlichtingen- en veiligheidsdiensten gebruikmaken van geautomatiseerde data-analyses. Ze mogen deze analyses toepassen op eigen en publieke gegevensbestanden en op

gegevensbestanden die anderen aan hen hebben verstrekt. Daar is geen aparte toestemming van de minister voor nodig, behalve als deze analyses gericht zijn op de identiteit van een specifieke persoon.

De analyse kan verschillende vormen hebben, waaronder het doorzoeken van gegevens aan de hand van profielen. Dit houdt in dat bijvoorbeeld alle personen eruit worden gefilterd die voldoen aan een aantal kenmerken. De diensten mogen geen maatregelen tegen personen (laten) treffen enkel op basis van een geautomatiseerde data-analyse. Daarvoor is altijd een menselijke afweging nodig. De CTIVD ziet daarop toe.

Het verstrekken van gegevens aan eigen medewerkers en aan andere instanties (artikel 61 t/m 63)

De AIVD en de MIVD kunnen gegevens die zij verzameld en verwerkt hebben, verstrekken aan eigen medewerkers, voor zover deze die gegevens nodig hebben om hun taak goed te kunnen uitoefenen. Dit wordt 'interne verstrekking' genoemd (artikel 61). Daarnaast kunnen ze onder voorwaarden mededelingen over verwerkte gegevens doen aan ministers, bestuursorganen en andere instanties waarvoor deze gegevens van belang zijn. Daaronder vallen ook het Openbaar Ministerie en internationale organisaties als de EU, de NAVO en de Verenigde Naties (artikel 62).

Het verstrekken van gegevens aan buitenlandse collega-diensten (artikel 62 t/m 70 en 89)

Als de AIVD of de MIVD gegevens wil verstrekken aan buitenlandse inlichtingen- en veiligheidsdiensten, gelden de volgende regels:

- De diensten mogen gegevens verstrekken aan inlichtingen- en veiligheidsdiensten ('collega-diensten') van landen waarmee zij een samenwerkingsrelatie hebben (artikel 62 en 89). Zo'n samenwerkingsrelatie mogen zij alleen aangaan onder strikte criteria en met toestemming van de betrokken minister (artikel 88). U leest hier meer over in de samenvatting van hoofdstuk 6 (zie pagina 10).
- De diensten mogen alleen gegevens verstrekken aan de genoemde buitenlandse diensten, als dat nodig is om de eigen taken goed te kunnen uitvoeren of om de belangen van collega-diensten te behartigen (artikel 62 en 89). Bij dat laatste geldt dat de belangen van de collega-diensten niet onvereenigbaar mogen zijn met de eigen belangen.
- Wil een dienst gegevens verstrekken aan een inlichtingen- en veiligheidsdienst van een land waarmee zij geen samenwerkingsrelatie heeft? Dan mag dat alleen als daar een dringende reden voor is en de betrokken minister er toestemming voor heeft verleend (artikel 64).
- Als de diensten gegevens aan buitenlandse diensten willen verstrekken die nog niet op relevantie zijn onderzocht ('ongeëvalueerde gegevens'), mag dit alleen met toestemming van

Samenvatting van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2017

de minister. Gaat het om gegevens die zijn verzameld door het breed onderscheppen van telecommunicatie, dan moeten ze daarnaast meteen de commissie van toezicht (CTIVD) informeren (artikel 64 en 89).

- Bij het verstrekken van gegevens aan buitenlandse inlichtingen- en veiligheidsdiensten kan de voorwaarde worden gesteld dat deze diensten de gegevens niet aan anderen doorgeven. De betrokken minister of namens deze het hoofd van de dienst kan hier incidenteel een uitzondering op maken (artikel 65).

Het melden van strafbare feiten (artikel 66)

Als de inlichtingen- en veiligheidsdiensten bij de verwerking van verzamelde gegevens stuiten op strafbare feiten, kunnen ze die melden aan het Openbaar Ministerie (OM). Ze hoeven die melding niet te doen als de gevolgen daarvan – opsporing en vervolging door het OM – een eigen onderzoek van de dienst belemmeren. Daarbij moeten ze rekening houden met de ernst van het delict: hoe ernstiger dit is, hoe kleiner de ruimte wordt om dit delict niet bij het OM te melden.

Zijn de diensten op een strafbaar feit gestuit door het onderscheppen van vertrouwelijke communicatie tussen een advocaat en zijn cliënt? Dan mogen ze deze informatie alleen aan het OM doorgeven als ze daarvoor toestemming hebben verkregen van de Rechtbank Den Haag.

Bijzondere bepalingen over het verstrekken van persoonsgegevens (artikel 68 en 69)

Als de inlichtingen- en veiligheidsdiensten persoonsgegevens aan andere instanties doorgeven, moeten ze dat altijd schriftelijk doen. Zij mogen geen persoonsgegevens verstrekken waarvan niet zeker is dat ze correct zijn of die meer dan 10 jaar geleden zijn verwerkt. Bij uitzondering kunnen de diensten dergelijke gegevens wel verstrekken aan:

- buitenlandse inlichtingen- en veiligheidsdiensten waarmee de diensten een samenwerkingsrelatie hebben;
- internationale organisaties als de NAVO, de EU of de Verenigde Naties;
- instanties die belast zijn met de opsporing en vervolging van strafbare feiten;
- andere instanties die door de minister zijn aangewezen.

Meer informatie

Lees de officiële wettekst van artikel 17 t/m 70 van de Wiv 2017 op Overheid.nl: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2017-317.html#d17e706>.

Hoofdstuk 4: Overige bijzondere bevoegdheden van de diensten

Hoofdstuk 4 van de Wiv 2017 is een kort hoofdstuk dat gaat over 2 bijzondere bevoegdheden van de AIVD en de MIVD:

- de mogelijkheid om een aparte organisatie (rechtspersoon) op te richten om bepaalde activiteiten voor te bereiden of te ondersteunen;
- de mogelijkheid om maatregelen te treffen of te bevorderen om de nationale veiligheid, de democratische rechtsorde en andere belangen van de staat te beschermen.

De oprichting en inzet van een aparte organisatie (artikel 72)

Voor sommige activiteiten van de AIVD en de MIVD is het belangrijk dat de identiteit van de medewerkers die deze activiteiten uitvoeren, onherkenbaar is. Dat geldt ook voor de voertuigen en communicatiemiddelen die zij gebruiken. In die gevallen kan het nuttig zijn om een aparte organisatie op te richten, waarin die medewerkers en zaken worden ondergebracht. Artikel 72 van de wet biedt die mogelijkheid. De diensten kunnen deze organisatie zowel inzetten voor de voorbereiding als de ondersteuning van activiteiten. Voordat ze dat doen, moeten ze eerst toestemming vragen aan de verantwoordelijke minister of namens hem het hoofd van de dienst.

Het treffen of bevorderen van maatregelen (artikel 73)

Het is de taak van de AIVD en de MIVD om de staatsveiligheid, de democratische rechtsorde, de veiligheid van de krijgsmacht en andere belangen van de staat te beschermen. Daartoe mogen de diensten bepaalde maatregelen treffen of bevorderen, zoals het verstoren van communicatie via internet. Zo nodig mogen zij daarvoor overtredingen begaan zonder dat zij daarvoor gestraft worden.

Voor de inzet van de maatregelen gelden enkele voorwaarden. Zo moeten de diensten altijd kiezen voor de maatregel die de betrokken personen zo min mogelijk nadeel oplevert. Ook moet de maatregel in verhouding staan tot het doel dat ermee wordt beoogd. Bovendien moeten de diensten onmiddellijk met de maatregel stoppen zodra het beoogde doel is bereikt of zodra dit doel bereikt kan worden met een minder ingrijpende maatregel. En tot slot is toestemming vereist van de verantwoordelijke minister of namens hem het hoofd van de dienst.

Meer informatie

Lees de officiële wettekst van artikel 71 t/m 73 van de Wiv 2017 op Overheid.nl: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2017-317.html#d17e2867>.

Samenvatting van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2017

Hoofdstuk 5: Kennismaking van door of ten behoeve van de diensten verwerkte gegevens

Bij de onderzoeken die zij doen, verwerken de AIVD en de MIVD veel gegevens. Welke gegevens zij precies verwerken, is in principe geheim. Tot op zekere hoogte mogen burgers deze gegevens opvragen of inzien. Hoofdstuk 5 van de Wiv 2017 bepaalt wie dat mogen doen en welke voorwaarden daarvoor gelden.

Recht om verwerkte persoonsgegevens in te zien (artikel 76 t/m 79 en 59)

Elke burger mag opvragen welke persoonsgegevens de AIVD of de MIVD over hem heeft verwerkt. Hij moet daarvoor een schriftelijke aanvraag indienen bij de verantwoordelijke minister. Enkele bepalingen hierover zijn:

- Als iemand een aanvraag heeft ingediend, moet de verantwoordelijke minister binnen 3 maanden aan de aanvrager laten weten of de dienst gegevens over hem heeft verwerkt en zo ja, welke gegevens. Als de aanvraag wordt ingewilligd, mag de aanvrager de gegevens binnen 4 weken inzien (artikel 76).
- Of de aanvraag wordt ingewilligd, hangt onder meer af van de bevoegdheid die de dienst tegenover de aanvrager heeft ingezet. Voor sommige bevoegdheden geldt dat de minister 5 jaar na beëindiging hiervan moet onderzoeken of de verzamelde gegevens aan de betreffende persoon kunnen worden doorgegeven. Is dit het geval, dan wordt de aanvraag ingewilligd, tenzij er sprake is van een van de uitzonderingen die aan het einde van deze pagina worden genoemd (artikel 59).
- In principe mogen burgers alleen persoonsgegevens over zichzelf inzien. Een uitzondering geldt voor nabestaanden: deze mogen ook een aanvraag indienen om de gegevens in te zien over een overleden echtgenoot, geregistreerd partner, ouder of kind (artikel 79).
- Als de aanvrager meent dat de gegevens onjuistheden bevatten, kan hij bij die gegevens een verklaring voegen waarin hij zijn zienswijze geeft (artikel 77).
- Een (oud-)medewerker van een inlichtingendienst mag gegevens over zichzelf uit de personeels- en salarisadministratie opvragen. Het hoofd van de dienst geeft de persoon binnen 4 weken de gelegenheid om die gegevens in te zien. De persoon mag geen gegevens inzien die zicht geven op bronnen die geheim moeten blijven (artikel 78).

Recht om andere verwerkte gegevens in te zien (artikel 80)

Burgers mogen ook een aanvraag indienen om andere gegevens in te zien die de diensten hebben verwerkt. Het gaat dan om gegevens over onderwerpen die betrekking hebben op het beleid van de diensten ('bestuurlijke aangelegenheden'). De procedure en de termijnen voor deze aanvraag zijn gelijk aan die voor een aanvraag om persoonsgegevens in te zien.

Wijze waarop de aanvrager de gegevens kan inzien (artikel 81)

Als de minister heeft bepaald dat een burger de gevraagde gegevens mag inzien, kan dat op verschillende manieren gebeuren. Zo kan de aanvrager een kopie of een samenvatting krijgen van het document waar de gegevens in staan, of hij kan dit document zelf inzien. De keuze van de procedure hangt af van de belangen van de dienst en de voorkeur van de aanvrager.

Redenen om een aanvraag af te wijzen (artikel 82 t/m 85)

De minister kan een aanvraag om gegevens in te zien om verschillende redenen afwijzen. Enkele redenen zijn:

- De gegevens zijn minder dan 5 jaar geleden gebruikt in een onderzoek van een van de diensten (artikel 82).
- Door het verstrekken van de gegevens kan de nationale veiligheid in gevaar komen (artikel 84).
- Het belang van het verstrekken van de gegevens weegt niet op tegen andere belangen, zoals de internationale betrekkingen van Nederland, de opsporing van strafbare feiten en de bescherming van de privacy van medeburgers (artikel 84).

Wijst de minister een aanvraag af, dan moet hij de commissie van toezicht (CTIVD) daarvan op de hoogte brengen (artikel 84).

Meer informatie

Lees de officiële wettekst van artikel 74 t/m 85 van de Wiv 2017 op Overheid.nl:

<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2017-317.html#d17e2943>.

Samenvatting van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2017

Hoofdstuk 6: Samenwerking tussen inlichtingen- en veiligheidsdiensten en met andere instanties

Hoofdstuk 6 van de Wiv 2017 gaat over de samenwerking tussen de AIVD en de MIVD onderling, en over de samenwerking met collega-diensten in andere landen. Ook gaat het hoofdstuk over de samenwerking met andere instanties in Nederland, zoals de Koninklijke Marechaussee en de Nationale Politie.

Samenwerking tussen de AIVD en de MIVD (artikel 86 en 87)

De AIVD en de MIVD werken zo veel mogelijk samen.

Deze samenwerking houdt onder meer het volgende in:

- De diensten mogen gegevens met elkaar uitwisselen en elkaar technische en andere ondersteuning bieden (artikel 86).
- De diensten kunnen elkaar ondersteuning bieden bij de inzet van een bijzondere bevoegdheid, zoals het onderscheppen van telecommunicatie. Dit mag alleen als de betrokken minister daarvoor toestemming heeft verleend (artikel 86).
- De diensten kunnen samenwerkingsverbanden aangaan, zoals de Joint Sigint Cyber Unit (JSCU). Deze eenheid is actief bij het verwerven en analyseren van gegevens uit telecommunicatie en ander dataverkeer (artikel 86).
- De diensten moeten elkaar tijdig informeren over voorgenomen operationele activiteiten die invloed kunnen hebben op het werk van de andere dienst. Daarbij gaat het zowel om activiteiten in Nederland als in andere landen (artikel 87).

Samenwerking met veiligheidsdiensten van andere landen (artikel 88 t/m 90)

De AIVD en de MIVD mogen samenwerkingsrelaties aangaan met collega-diensten in andere landen. Hiervoor geldt onder meer het volgende:

- Om te bepalen of de Nederlandse inlichtingen- en veiligheidsdiensten een samenwerkingsrelatie mogen aangaan met een collega-dienst uit een ander land, moeten zij een afweging maken aan de hand van de volgende criteria:
  - a. de democratische inbedding van die dienst in dat land;
  - b. de naleving van de mensenrechten door het land;
  - c. de professionaliteit en betrouwbaarheid van die dienst;
  - d. de wettelijke bevoegdheden en mogelijkheden van die dienst, inclusief het toezicht daarop;
  - e. de mate waarin die dienst gegevens beschermt (artikel 88).
- De aard en intensiteit van de samenwerkingsrelatie hangen af van de mate waarin aan de genoemde criteria wordt voldaan en van het belang dat met de samenwerking is gemoeid.
- De diensten mogen alleen een samenwerkingsrelatie met een collega-dienst aangaan als ze daarvoor toestemming hebben

van de verantwoordelijke minister of namens hem het hoofd van de dienst (artikel 88). Is er sprake van een samenwerkingsrelatie, dan mogen de AIVD en MIVD gegevens verstrekken aan de collega-dienst in het andere land (artikel 89).

- Willen de diensten gegevens delen die nog niet onderzocht zijn op relevantie, dan is aparte toestemming van de minister vereist (artikel 89). Als deze gegevens verkregen zijn door het breed onderscheppen van telecommunicatie, dan moet meteen de commissie van toezicht (CTIVD) worden geïnformeerd.
- De inlichtingendiensten mogen op verzoek van een samenwerkende collega-dienst technische of andere ondersteuning bieden als ze daarvoor toestemming hebben van de minister. Ook mogen ze zelf aan een collega-dienst om ondersteuning vragen. Gaat het om activiteiten waarvoor de inzet van een bijzondere bevoegdheid nodig is, bijvoorbeeld het aftappen van een telefoon in het buitenland? Dan mogen ze dit verzoek alleen doen als ze daarvoor toestemming hebben gekregen van de minister (artikel 89 en 90).

Samenwerking met andere instanties in Nederland (artikel 91 t/m 95 en 66)

De AIVD en de MIVD werken samen met verschillende Nederlandse overheidsinstanties. Die samenwerking betreft onder meer het volgende:

- De Nationale Politie, de Koninklijke Marechaussee, de Belastingdienst, de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) en de Inspectie SZW verrichten werkzaamheden voor de AIVD en de MIVD. De ministers bepalen welke ambtenaren daarvoor worden ingezet (artikel 91).
- Leden van het Openbaar Ministerie (OM) geven het meteen aan de inlichtingendiensten door als zij op gegevens stuiten die voor de diensten van belang kunnen zijn (artikel 92). Datzelfde geldt voor ambtenaren van de Nationale Politie, de Koninklijke Marechaussee en de Belastingdienst (artikel 94). Andersom hoeven de inlichtingendiensten het niet altijd aan het OM door te geven als ze bij hun onderzoek stuiten op strafbare feiten. Als het gaat om gegevens uit contacten tussen een advocaat en zijn cliënt, mag dat alleen met toestemming van de Rechtbank Den Haag (artikel 66).
- De AIVD en de MIVD kunnen technische en andere ondersteuning verlenen aan de Nationale Politie, het OM en andere opsporingsinstanties. Ook kunnen ze zelf technische of andere ondersteuning vragen aan de Nationale Politie en de Koninklijke Marechaussee (artikel 95).
- De diensten kunnen ook een samenwerkingsverband aangaan met andere Nederlandse instanties (artikel 96). Een voorbeeld daarvan is de Contraterrorisme Infobox (CT Infobox). Hierin werken de diensten samen met onder meer de IND en de Inspectie SZW aan de bestrijding van terrorisme en radicalisme.

Samenvatting van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2017

Meer informatie

Lees de officiële wettekst van artikel 86 t/m 96 van de Wiv 2017 op Overheid.nl:

<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2017-317.html#d17e3304>.

Hoofdstuk 7: Toezicht, klachtbehandeling en de behandeling van meldingen inzake vermoedens van misstanden

Hoofdstuk 7 van de Wiv 2017 gaat over het externe toezicht op de rechtmatigheid van de uitvoering van deze wet. Dat is sinds 2002 belegd bij de onafhankelijke Commissie van Toezicht op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (CTIVD). Zij houdt toezicht *tijdens* de uitvoering en *achteraf*. Voor een toets *vooraf* wordt met ingang van de Wiv 2017 de onafhankelijke Toetsingscommissie Inzet Bevoegdheden (TIB) ingesteld (zie pagina 7). De CTIVD mag ook de rechtmatigheid beoordelen van de besluiten van de TIB.

Dit hoofdstuk gaat in op de samenstelling, taken en bevoegdheden van de CTIVD en specifiek op de behandeling van klachten en meldingen van mogelijke misstanden.

Samenstelling van de CTIVD (artikel 97 t/m 105)

Over de samenstelling van de CTIVD bepaalt de wet onder meer het volgende:

- De CTIVD bestaat uit 2 gescheiden afdelingen: een afdeling Toezicht en een afdeling Klachtbehandeling. De eerste afdeling houdt toezicht op de rechtmatige uitvoering van de wettelijke taken van de AIVD en de MIVD. De tweede afdeling onderzoekt en beoordeelt klachten van burgers en meldingen van mogelijke misstanden (artikel 97).
- De CTIVD bestaat uit 4 leden inclusief de voorzitter. 1 lid is voorzitter van de afdeling Klachtbehandeling. De andere 3 vormen de afdeling Toezicht. Bij de afdeling Klachtbehandeling werken daarnaast nog minimaal 2 andere leden. Alle leden worden voor 6 jaar benoemd en kunnen 1 keer worden herbenoemd (artikel 98).
- Als er vacatures zijn bij de CTIVD draagt de Tweede Kamer ten minste 3 kandidaten voor per vacature. De regering maakt daaruit vervolgens een keuze (artikel 99).
- De leden van de afdelingen mogen geen lid zijn van de TIB (artikel 99).

Verplichting om informatie te geven aan de CTIVD (artikel 107 t/m 111)

Om hun werk goed te kunnen doen, hebben de afdelingen van de CTIVD de juiste informatie nodig. Daarom bepaalt de wet het volgende:

- De inlichtingendiensten en hun verantwoordelijke ministers moeten aan de CTIVD alle inlichtingen verstrekken die zij nodig hebben voor de uitoefening van hun taken. Ook moeten zij de CTIVD rechtstreeks toegang geven tot verwerkte gegevens (artikel 107).
- De CTIVD kan mensen oproepen om inlichtingen te verschaffen als getuige of deskundige. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om de hoofden of medewerkers van de inlichtingendiensten. Deze getuigen en deskundigen zijn verplicht om hun medewerking te verlenen (artikel 108).

Taken van de afdeling Toezicht (artikel 112 en 113)

De afdeling Toezicht verricht onderzoeken naar de manier waarop de AIVD en de MIVD hun wettelijke taken uitvoeren. Daarvoor geldt onder meer het volgende:

- De afdeling bepaalt zelf welke onderzoeken zij uitvoert. Zij kan deze onderzoeken op eigen initiatief uitvoeren of op verzoek van de Eerste en/of Tweede Kamer (artikel 112).
- Na afronding van een onderzoek maakt de afdeling een rapport van de bevindingen. De minister reageert hierop. Daarna stelt de afdeling het rapport vast en stuurt de minister het met zijn reactie naar de Kamers. Het rapport is openbaar, met uitzondering van de gegevens die zicht geven op geheime bronnen of onderzoeksmiddelen (artikel 113). Op de website van de CTIVD vindt u voorbeelden van dergelijke rapporten.²

Behandeling van klachten (artikel 114 t/m 124)

Iedereen heeft het recht om een klacht in te dienen bij de afdeling Klachtbehandeling van de CTIVD. Deze klacht moet gaan over het optreden van de AIVD, de MIVD of de betrokken ministers jegens een persoon of organisatie. Hiervoor geldt de volgende procedure:

- Voordat iemand een klacht indient bij de CTIVD, moet hij eerst de minister op de hoogte brengen en deze de gelegenheid geven om op de klacht te reageren (artikel 114).
- De afdeling Klachtbehandeling moet elke klacht in behandeling nemen, behalve als zij niet bevoegd is om een onderzoek in te stellen. Dat is bijvoorbeeld het geval als er een procedure loopt bij de rechter. Ook is de afdeling niet verplicht om een klacht te onderzoeken als de klager niet zelf benadeeld is, als er al aan de klacht tegemoet is gekomen, of als er sprake is van een van de andere uitzonderingen in de wet (artikel 120 t/m 122).

² Zie: <https://www.ctivd.nl/onderzoeken>.

Samenvatting van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2017

- Als de afdeling een klacht in behandeling neemt, beoordeelt zij of er behoorlijk is gehandeld in de situatie waarover de klacht gaat. Dit oordeel stuurt zij naar de klager en naar de minister. Oordeelt de afdeling dat er sprake is (geweest) van onrechtmatig of onbehoorlijk gedrag? Dan kan zij bepalen dat de dienst moet stoppen met het onderzoek en/of met de uitoefening van een bevoegdheid, en/of dat de dienst de verwerkte gegevens moet vernietigen. De minister moet zich aan deze uitspraak houden (artikel 124).

Behandeling van meldingen van mogelijke misstanden (artikel 125 t/m 131)

De afdeling Klachtbehandeling behandelt ook meldingen van mogelijke misstanden bij de AIVD of de MIVD. Deze meldingen kunnen gedaan worden door medewerkers van de diensten of door andere betrokkenen bij de uitvoering van de wet. Hiervoor geldt de volgende procedure:

- Iemand kan een melding doen als hij vermoedt dat er sprake is van een misstand binnen een dienst, waardoor het maatschappelijk belang in het geding is of waardoor er risico's zijn voor de veiligheid van personen of voor het goed functioneren van de dienst. De melder moet hiervoor eerst aankloppen bij de leidinggevende of vertrouwenspersoon van de dienst. Is het niet redelijk om dat van de klager te vragen, dan kan hij de melding direct doen bij de afdeling Klachtbehandeling (artikel 125 en 126).
- Als de afdeling Klachtbehandeling de melding in behandeling neemt, geeft ze de inhoud ervan door aan de minister. Daarbij zorgt ze ervoor dat de identiteit van de melder niet bekend wordt, tenzij deze daar zelf mee instemt (artikel 127).
- De afdeling Klachtbehandeling hoeft geen onderzoek in te stellen of voort te zetten als de misstand al eerder is onderzocht, als de melder onvoldoende aan het onderzoek meewerkt of als er sprake is van een van de andere uitzonderingen in de wet (artikel 128).
- Als de afdeling Klachtbehandeling de melding wel in behandeling neemt, onderzoekt ze of het aannemelijk is dat er sprake is van een misstand. Van dat onderzoek brengt ze een rapport uit, waarop de melder en de minister mogen reageren. Daarna stelt de afdeling het rapport vast en meldt ze het definitieve oordeel aan de minister. De minister laat binnen 2 weken weten wat hij met het oordeel gaat doen en wanneer. Ook stuurt hij het oordeel en de reactie naar de Eerste en Tweede Kamer. In de praktijk zal het meestal gaan naar de Commissie Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten van de Tweede Kamer (CIVD), ook wel de 'commissie-Stiekem' genoemd (artikel 131).

Verslaglegging door de CTIVD (artikel 106 en artikel 132 t/m 134)

De vergaderingen van de CTIVD en haar afdelingen zijn niet openbaar (artikel 106). Dat geldt ook voor de gegevens die de diensten en andere betrokkenen aan de commissie en haar afdelingen hebben verstrekt. Verzoeken om kennisneming of openbaarmaking van deze gegevens worden geweigerd (artikel 133). Wel openbaar is het jaarverslag dat de CTIVD uitbrengt (artikel 132).

Meer informatie

Lees de officiële wettekst van artikel 97 t/m 134 van de Wiv 2017 op Overheid.nl: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2017-317.html#d17e3671>.

Hoofdstuk 8: Geheimhouding

Hoofdstuk 8 van de Wiv 2017 gaat over de geheimhoudingsplicht van iedereen die betrokken is bij de uitvoering van deze wet. Verder gaat het hoofdstuk over de verplichting om inlichtingen te verstrekken in bestuursrechtelijke en civiele procedures, en de mogelijkheden om dat te weigeren. In alle gevallen komt het erop neer dat de rechter beslist of geheimhouding van informatie gerechtvaardigd is. Dit sluit aan bij artikel 6 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens (EVRM), dat gaat over het vereiste van een eerlijk proces.

Geheimhoudingsplicht voor ambtenaren en andere betrokkenen bij de wet (artikel 135 en 136)

Ambtenaren van de AIVD en de MIVD zijn verplicht om alle vertrouwelijke gegevens geheim te houden die zij ter beschikking krijgen. Dat geldt ook voor andere mensen die betrokken zijn bij de uitvoering van de Wiv 2017, zoals ambtenaren van de IND of medewerkers van telecomaانبieders. Zij mogen deze gegevens alleen bekendmaken als een wettelijk voorschrift hen daartoe verplicht. De geheimhoudingsverplichting blijft bestaan als iemand niet meer betrokken is bij de uitvoering van de wet (artikel 135).

Moet een ambtenaar die betrokken is (geweest) bij de uitvoering van de wet optreden als getuige of deskundige? Dan mag hij alleen vertrouwelijke informatie verstrekken als de verantwoordelijke minister en de minister van Justitie en Veiligheid hem daarvoor toestemming hebben gegeven (artikel 136).

Inlichtingen verstrekken in een bestuursrechtelijke procedure (artikel 137)

Een minister die verantwoordelijk is voor de inlichtingendiensten, kan in een bestuursrechtelijke procedure verplicht worden om inlichtingen te verstrekken, stukken te overleggen of

Samenvatting van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2017

deze ter inzage te geven. Denk bijvoorbeeld aan een procedure over een besluit van een burgemeester dat (mede) gebaseerd is op informatie van de AIVD (ambtsberichten). Deze verplichting geldt ook voor de commissie van toezicht (CTIVD). De minister of commissie kan aan die verplichting voldoen met het voorbehoud dat alleen de bestuursrechter kennis mag nemen van de inlichtingen en stukken. Zij mogen dit voorbehoud alleen maken als ze daarvoor gewichtige redenen hebben.

De bestuursrechter beoordeelt vervolgens of het gerechtvaardigd is dat alleen hij de inlichtingen en stukken mag lezen en de andere partij in de procedure niet. Oordeelt hij dat dit niet gerechtvaardigd is, dan stelt hij de minister of de commissie in de gelegenheid om het voorbehoud in te trekken. Doen zij dit niet, dan ontvangen zij de stukken terug en worden deze niet in de procedure gebruikt.

Inlichtingen verstrekken in een civielrechtelijke procedure (artikel 138)

Ook in een civielrechtelijke procedure kan er sprake zijn van geheime stukken. Artikel 138 legt vast wat hierover al in de jurisprudentie is ontwikkeld. De staat (de regering) kan in zo'n civielrechtelijke procedure verplicht worden om inlichtingen te verstrekken, stukken te overleggen of deze ter inzage te geven. De staat kan dit weigeren met een beroep op geheimhouding om gewichtige redenen, bijvoorbeeld wanneer door inzage in die geheime stukken de bronnen of de werkwijze van de AIVD of de MIVD bekend zouden worden. In dat geval geeft de staat de inlichtingen en stukken wel ter inzage aan de rechter, zodat deze kan beoordelen of de weigering gerechtvaardigd is.

Oordeelt de rechter dat de weigering gerechtvaardigd is, dan hoeft de staat de stukken niet te verstrekken. Wel kan de staat de rechter toestaan om de stukken te betrekken bij de beoordeling van de zaak, zonder dat de andere partij hiervan kennis kan nemen. De rechter doet dit alleen als de andere partij daar toestemming voor geeft.

Oordeelt de rechter dat de weigering niet gerechtvaardigd is, maar houdt de staat aan de weigering vast? Of geeft de andere partij geen toestemming om de stukken bij de beoordeling van de zaak te betrekken? Dan trekt de rechter zich terug uit de zaak en stuurt hij de stukken naar de staat terug.

Meer informatie

Lees de officiële wettekst van artikel 135 t/m 139 van de Wiv 2017 op Overheid.nl: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2017-317.html#d17e4700>

Hoofdstuk 9: Bonaire, Sint Eustatius en Saba

Het korte hoofdstuk 9 van de Wiv 2017 gaat over Caribisch Nederland: Bonaire, Sint Eustatius en Saba (de BES-eilanden). Deze 3 'openbare lichamen' functioneren als een bijzondere gemeente van Nederland. In de bepalingen van dit hoofdstuk staat:

- De Wiv 2017 is ook van toepassing op Bonaire, Sint Eustatius en Saba (artikel 140).
- Telecomproviders die hun diensten aanbieden op de eilanden, zijn verplicht om mee te werken aan de uitvoering van de bijzondere bevoegdheden van de AIVD en de MIVD. Dat wil zeggen dat de telecomaandieners moeten meewerken aan het aftappen of opnemen van communicatie en dat zij op verzoek gegevens moeten verstrekken over een gebruiker of over zijn telecommunicatieverkeer.
- In bijzondere gevallen kunnen providers ontheffing krijgen van deze plicht tot meewerken. Dit kan alleen als de ministers van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Defensie en Economische Zaken en Klimaat gezamenlijk besluiten zo'n ontheffing af te geven (artikel 142).

Meer informatie

Lees de officiële wettekst van artikel 140 t/m 142 van de Wiv 2017 op Overheid.nl: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2017-317.html#d17e4807>.

Hoofdstuk 10: Straf-, overgangs- en slotbepalingen

Als de Wiv 2017 in werking treedt, zijn er enkele aanpassingen nodig in andere wetten, zoals de Telecommunicatiewet, de Algemene wet bestuursrecht en de Wet politiegegevens. Hoofdstuk 10 legt vast welke aanpassingen er moeten worden gedaan. Ook bepaalt hoofdstuk 10 dat overtreding van bepaalde artikelen uit deze wet strafbaar is. Dit worden strafbepalingen genoemd. Tot slot gaat het hoofdstuk in op de evaluatie en de inwerkingtreding van de wet.

Strafbepalingen (artikel 143)

De diensten hebben bij hun werk in een aantal gevallen medewerking nodig van post- en vervoerbedrijven en (tele) communicatiediensten. Daarbij gaat het onder andere om het onderscheppen van post, het aftappen van telecommunicatie, het ontsleutelen van (technische) gegevens en het verstrekken van gegevens over gebruikers van communicatiediensten. In hoofdstuk 3 (zie pagina 4) is bepaald wanneer deze medewerking verplicht is. Voldoen de genoemde bedrijven of personen niet aan deze verplichting, dan zijn ze strafbaar.

Samenvatting van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2017

Evaluatie (artikel 167)

Artikel 167 bepaalt dat de regering binnen 5 jaar nadat de wet is ingegaan, een evaluatie naar het parlement moet sturen over de werking van de wet. De Tweede Kamer heeft echter de motie-Recourt³ aangenomen die bepaalt dat de regering binnen 2 jaar een rapportage moet maken over de bewaartermijn van gegevens. Daarnaast heeft de minister van BZK namens de regering in de Eerste Kamer toegezegd⁴ dat er binnen 2 jaar een evaluatie komt over de Toetsingscommissie Inzet Bevoegdheden (TIB). Deze toezegging is eind 2017 verbreed⁵ naar een evaluatie van de Wiv 2017 na 2 jaar door een onafhankelijke commissie. Deze commissie moet in elk geval aandacht besteden aan het verzamelen van gegevens, de internationale uitwisseling van gegevens, de TIB en de bewaartermijnen.

Inwerkingtreding (art 171)

Artikel 171 bepaalt dat de artikelen van de Wiv 2017 in werking treden op een tijdstip dat de regering bepaalt. Verschillende onderdelen van de wet kunnen op verschillende tijdstippen ingaan.

Inmiddels zijn op 1 september 2017 al enkele onderdelen van de wet van kracht geworden. Daarbij gaat het om de wetsartikelen over de samenstelling van de nieuwe, onafhankelijke toetsingscommissie (TIB) en de afdeling Klachtbehandeling van de commissie van toezicht (CTIVD). De leden daarvan moeten worden geworven voordat de wet volledig van kracht kan zijn.

De overige onderdelen van de wet zouden op 1 januari 2018 ingaan, maar dit is uitgesteld. De reden is dat er meer tijd nodig is om kandidaten voor de TIB te vinden. Inwerkingtreding van de wet op 1 mei 2018 lijkt haalbaar. Als de uitslag van het referendum een 'nee' is tegen de Wiv 2017, zal de regering de wet opnieuw moeten overwegen.

Meer informatie

Lees de officiële wettekst van artikel 143 t/m 172 van de Wiv 2017 op Overheid.nl: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2017-317.html#d17e4837>.

De Referendumcommissie

De informatie in deze pdf en op de website www.referendumwiv2017.nl komt van de Referendumcommissie. Deze onafhankelijke commissie heeft als wettelijke taak om de kiezers te informeren over de inhoud van de wet waar het referendum over gaat. Daarnaast bepaalt de commissie de aanduiding van de wet op het stembiljet, stelt ze de datum van het referendum vast en verleent ze subsidies voor activiteiten die het debat over de Wiv 2017 stimuleren.

³ De tekst van deze motie is te vinden op Tweedekamer.nl: <http://bit.ly/2CF9zRo>.

⁴ Dit valt terug te lezen op Eerstekamer.nl: https://www.eerstekamer.nl/toezegging/versnelde_evaluatie_tib_34_588.

⁵ Zie de Kamerbrief op Rijksoverheid.nl: <http://bit.ly/2EReg83>.